

לאברהם

ויקראו לפניו אברהם (בראשית מא, טז)
"זה יוסף שהוא לב בחכמה" (ר"ט, ט)

מתורתו ומשנתו של
שר התורה הגאון הקדוש
רבי יוסף ענגיל זצ"ל

פרשת קדושים (כח"ל) תשפ"ב • שנה ב' - גליון ע"ב • מכון "אוהבי תורה" להוצאת ספרי רבינו זי"ע

תפארת יוסף

פנינים על פרשת השבוע

גליוני הש"ס קידושין לא:

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו אני ד' אלתיכם (ט, א)

אם מונע בכלל מלבוש

בגמרא קידושין (לא), כיבוד מאכיל ומשקה מלביש ומכסה. ולשון רש"י פרשת קדושים (כאן ד"ה אני) מלביש ומנעיל.

ועיני שו"ת חיים שאל (ח"א סימן עו אות ב ד"ה ודע) בשם שו"ת **שבות יעקב** (ח"א סימן כד), דדקדק מזה דמונעל אינו בכלל מלבוש. ודחי, דהא קתני גמי מאכיל ומשקה אף על גב דשתיה בכלל אכילה (ינמא עו), עיני שם היטב.

ובמחילת כבוד תורתו הרמה נראה דאין דחייתו דחייה, דבלשון חכמים אין שתיה בכלל אכילה, עיין בבא בתרא (קמז), דאדתנן במתניתין ואכל שם סעודת חתן, אמר בגמרא 'אכל' תנן, 'שתיה' מאי, ו**בחייושי** הארכתה. ועיני מזה שכתבתי בגליון קידושין (כב: ד"ה הלבישו).² ועיני שבת (יא). לא יאכל הזב כו', ושם שתיה בכלל, וכדמוכח מדרך דשם (ג) אכל עמי ושתה עמי, וכמו שכתבו הפוסקים - עיני **ביריאת** (סימן קצב; בדפ"ח סימן כו ד"ה והנה) ורוקח בהלכות נדה (סימן ש"ה), דלא יאכל תנן והוא הדין לא ישתה, עיני שם. והגיע ליד שו"ת שבות יעקב, וראיתי שבסימן כ"ד כתב כן בשם השער אפרים (סימן קכד) דמונעל אינו בכלל מלבוש, ודחה דבריו. ובמהדורה בתרא לשבות יעקב שם בסימן כ"ד הנ"ל הביא ראייה הנ"ל מכאן, ודחאה כנ"ל, דהא קתני גמי מאכיל ומשקה, אף על גב דשתיה בכלל אכילה, עיני שם.

ועיני עוד בדברי הימים (ב, כח, טו) 'וילבישו וינעילום ויאכילום וישקום' וגו'. ואם כן אפילו לא יהיה בלשון חכמים שתיה בכלל אכילה, מכל מקום יש לומר דאין לדקדק מן הגמרא, דהש"ס לישנא דקרא נקט 'מאכיל ומשקה מלביש ומנעיל' ממש כלישנא דקרא 'וילבישו וינעילום ויאכילום וישקום'.

ועיני ירושלמי בבא קמא (פ"א ה"א) כמה דאישתעי קרייא - אישתעית מתינתא. וכזה בירושלמי סנהדרין (פ"ה ה"ה). וכן הוא עוד במכמה דוכתי (עיני כתיבת ל; וסופסת שם ב ד"ה בתלה) דדרך הש"ס למינקט לישנא דקרא.

לקח טוב

אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם אני ד' אלתיכם (ט, ד)

הוכחה שמעשה השליח מתייחס למשלח

עיני ברמב"ם הלכות עכו"ם (פ"ה ה"ט) שכתב, וז"ל: העושה עבודת כוכבים לעצמו, ואף על פי שלא עשאה בידו כו' (פירוש). שעשאה ע"ד יד אחר (לוקה, שנאמר (שמות כ, ד) 'לא תעשה לך פסל' כו'. וכן העושה עבודת כוכבים בידו לאחרים כו' לוקה, שנאמר (ויקרא יט, ז) 'ואלהי מסכה לא תעשו לכם', עכ"ל. וכתב שם **הלחם משנה** ז"ל: תימא, היכא שעשאוים אחרים לו אמאי לוקה, הא לאו שאין בו מעשה הוא כו'. ויש לומר דכיון דהאחר עשאו בשליחותו הוי כאלו עשאו הוא וחיבי, עכ"ל.

כוונתו להקשות, דנהי דהתורה אסרה לעשות עבודת כוכבים

לעצמו על ידי אחר, עם כל זה ראוי שיחשב הלאו הזה ככל לאוין שאין בו מעשה, דאין לוקין עליהם (עיני מכות טו). ועל זה תירץ, דכיון דהשליח עושה מעשה חשוב כאלו הוא עושה, והוי שפיר לאו שיש בו מעשה. ומבואר בזה להדיא דגוף המעשה מתייחסת למשלח.

תולדת המעשה מתייחסת למשלח ודי בזה כדי לחייבו **אולם** יש לדחות, דהא אפילו אי אין המעשה מתייחסת למשלח - עם כל זה הרי מועלת עבור המשלח, ואם כן על כל פנים תולדות המעשה תמיד מתייחסת למשלח, דהיכא שקידש השליח אשה עבור המשלח, אז תולדות המעשה שהיא קנין האשה מתייחסת למשלח, ונעשית אשתו של משלח על ידי מעשה השליח, וכן כל כי האי גוונא. ואם כן גם בעבידה - כיון שגם השליח אסור לעשות עבודת כוכבים, אם כן כיון שהשליח עשה מעשה, אם כן יש במעשהו עבירת לאו שיש בו מעשה וחייב מלקות. ועל כן כיון שתולדות מעשהו שפיר מתייחסת למשלח וכנ"ל, ועל כן שפיר המשלח לוקה, ודו"ק.

אם המשלח לוקה רק משום לא תעשה לך מוכרח שגוף המעשה מתייחס אליו

אמנם אחרי העיון זה אינו, דעבירת השליח הרי הוא רק אלאו ד'לא תעשו לכם', כיון שהוא עושה העבודת כוכבים עבור אחר, וזה אסור רק מקרא ד'לא תעשו לכם' וכדברי הרמב"ם הנ"ל. ואם כן, אם רק תולדת המעשה מתייחסת למשלח, אם כן גם המשלח היה לו לעבור אלאו הנ"ל, ולא אלאו ד'לא תעשה לך' האוסר עשיית עבודת כוכבים לעצמו על ידי אחר. ואם כן, כיון שהמשלח עובר רק אלאו ד'לא תעשה לך' ולוקה רק על הלאו הזה, אם כן על כרחך שגוף המעשה מתייחסת להמשלח, ודו"ק היטב.

גליוני הש"ס עבודה זרה כב.

ולפני עור לא תתן מכשל ויראת מאלקיך אני ד' (ט, י)

מכשיל באיסור דרבנן אם עובר על לפני עור' מן התורה בתוספות בעבודה זרה (כב. ד"ה תיפוק) כתבו, דשייך למימר 'לפני עור' אף במידי דלית ביה איסורא אלא מדרבנן.

והנה, אי מכשיל באיסור דרבנן עובר המכשיל מן התורה אלפני עור, דלא גרע ממישיא עצה שאינה הוגנת (ראה תורת הכנים פרשת קדושים פרישה ב פרק ג אות יז), הארכתה **בחייושי**.

ועיני עוד ריב"א על התורה ריש פרשת קדושים (ד"ה קדושים) דמוכח דעובר רק מדרבנן, ואף דלא הוי שם תרי עיברי דנהרא (עיני עבודה זרה א), מכל מקום כיון שעל ידי דיבור האב יזכר הבן לעבור משום כיבוד, אם כן הוי כתוחב איסור לתוך פיו וגרונו של תבירו, דוודאי הוי מכשיל, ואף שהיה יכול לאכלו בעצמו, שהרי אין רצונו לאכול.

ויש ללמוד משם גם כן דעובר מדרבנן לא מייקרי 'אין עושה מעשה עמך' (עיני יבמות כב), ואסור לקללו. ויש לעיין בזה בבבא מציעא (מח).

וגוף דברי הריב"א שם צריך עיון, שהביא בשם גמרא יבמות מה שלא נאמר שם כלל, ואדרבה מוקי לה (שם ה"א) או בשחיטה ובשילוח או במחמר, וכל זה דאורייתא, וגם אי אפשר לאוקומיה בשבות כלל, דהא אקרא קיימינן, וצריך עיון.

בית האוצר מסכת אכל נ

לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא (ט, י).

'אחיק' - זה הקב"ה שהצדיקים הם אחיו ומעלתם יותר מנביים

עיני באור החיים על התורה ויקרא (ט, י) 'זה עוד ירצה על) על הכתוב (שם) 'לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא, וז"ל: עוד ירצה, על דרך אומרם ז"ל (שבת לג:) בעון הדור נתפסים גדולי עולם כו', ולצד זה חש הכתוב, שתכנס בלב קרובי ד' הרחקת הלב על מעשה ד' זה, כי יאמרו שאינם מובטחים בחייהם כו', הגם כי יפליאו להטיב מעשיהם, לזה בא דבר ד' כאן ואמר לצדיקו, 'לא תשנא את אחיך בלבבך', פירוש, 'אחיק' - זה הקדוש ברוך הוא. ויש לך לדעת שלא לכל ישראל בהשוואה יקרא הקדוש ברוך הוא 'אחי', אלא להקרובים והדבקים בד' כרבי עקיבא וחבריו, וצוה להם שלא יתרחק לבם מד', שהרחקה היא ענף השנאה.

ואם תאמר, מה אשיב אל לבי לבטחון בחיי כו', לזה אמר 'הוכח תוכיח את עמיתך', וזוהו 'לא תשא' אתה 'עליו' - פירוש בשבילי - חטא, כי כלום טעם תפיסת הצדיק הוא בשביל עון הדור, ועל כן) אם יוכיחו - הרי הוא יצול ממה נפשך, אם חזרו תשובה הרי אין כאן עונות שיתפס עליהם, ואם לא חזרו - הרי נפטרין מתפיסה, כמו שגילה סודו ביד עבדי הנביאים, דכתבי (יחזקאל לג, ט) 'ואתה כי הזהרת וגו' אתה את נפשך הצלת' כו'.

שוב בא לידי **תנא דבי אליהו** (רבא פרק יח), וז"ל: וכי באחים מן האב והאם הכתוב מדבר, אין הכתוב מדבר אלא כנגד הקדוש ברוך הוא שאין לו אחים לא בעולם הזה ולא בעולם הבא ולא לימות המשיח, אלא צדיק עולם שעושיין רצונו בתורתו שקרא אותם אחים וריעים, עכ"ל. ותדע שמעלת אח יותר ממדרגת בניים, כמאמרם ז"ל (שמו"ד נב, ה) לא אז מחבבה עד שקראה 'בתי', לא אז כו' עד שקראה 'אחות', עכ"ל האור החיים ז"ל.

מוכח שאחים קרובים יותר מנביים

כוונתו להסביר פירושו דדריש ז"ל קרא ד'לא תשנא את אחיק' דנאמר לצדיקי הדור, ועל זה יקשה, דאין רמוזים הצדיקים בכאן. ולכן כתב דאין נקראים אחים להקדוש ברוך הוא רק הצדיקים בלבד, וזהו שכתב 'ותדע שמעלת אח יותר ממדרגת בניים' כו'. וכוונתו לתרץ הא דכלל ישראל נקראים 'בניים' למקום יתברך, וכמו שכתוב (דברים יד, א) 'בניים אתם לד' אלתיכם', ואילו אחים נקראים רק הצדיקים לבד, ולכן כתב דמעלת אח הוא יותר ממדרגת בניים כו', ולכן לא יכונו באחים רק הצדיקים, ואף על פי שכלל ישראל קרויים בניים.

והנה כמה שכתב ז"ל בלשונו הטהור: ויש לך לדעת שלא לכל ישראל בהשוואה יקרא הקדוש ברוך הוא 'אחי', אלא להקרובים והדבקים בד' כו'. נראה כוונתו דעל כן רק הצדיקים קרויים אחים, אף על פי שכלל ישראל קרויים 'בניים', והיינו משום דקרובת אחוה הוא קירוב ודיבוק יותר מקרובת בן, ועל כן אין נקראים 'אחים' רק הקרובים והדבקים בד' כו', וסברתו ז"ל כסברת **הבאר הגולה** (באר הש"ס ד"ה התלונה) דקרובת אחוה הוא קרובה וחביבור יותר גדול מקרובת בן. ויקשה על זה מכמה דוכתי דמייתינא דמוכחי איפכא. ואולם יש לומר עוד בדברי האור החיים פנים אחרים והם נראים יותר ככוונתו ואין כאן מקומו.

(א) עיני שו"ת בן פורת ח"א סימן ז אות א: **גליוני הש"ס** ירושלמי זרעים כרך ב אות קטו.
(ב) להעיר עוד מכמה דוכתי. ועיני שם עוד לדברי **גליוני הש"ס** ברכות מא.
(ג) רבינו שם בתחילת הכלל כתב: 'נסתפקתי, הא דקיימא לן (קידושין מא) שליחו של אדם כמותו - מהו הכוונה בזה, (א) אם הכוונה בגופו של שליח נחשב כגוף המשלח, (ב) או השליח לאדם אחר נחשב - רק שהמעשה אשר הוא עושה בשליחותו על כל פנים מתייחסת למשלח, ונחשב שהמשלח עשה המעשה ההוא, (ג) או דלמא גם המעשה איננה מתייחסת למשלח רק

פנינים ממשנת רבינו הגה"ק רבי יוסף ענגיל זי"ע

בעניני ספירת העומר

מתוך: אוצרות יוסף דרוש ח - דרוש ח

שאנה קלופה אינה מצטרפת, דבשעורה אין הקליפה ראו לאכילה, עיין שם היטב. ולכן העומר - התחלת הספירה, המשכת זיכרון וסילוק הגופניות דימי הספירה, לכן הוא שעורים דמסקין ומשליכין הקליפה דאינו ראו לאכילה, ומה שאין כן שתי הלחם דעצרת - מתן תורה, דדרך התורה לחבר גם הגוף לעבודת השם יתברך, לכן בא מן החטים דגם הקליפה נאכלת, ודו"ק היטיב מאוד.

מ"ח ימי ספירה - כנגד כ"ד ספרים דמשה

וב"ח מתנות כהונה דאהרן

הנה הספירה כולה לעומר, והנה כבר כתבנו (אוצרות יוסף דרוש ח פסקא ל"ג) כי עיקר הספירה כפי בחינת עצמנו הוא מ"ח יום, כנגד מ"ח מעלות שהתורה נקנית בהם (עיין אבות פ"ו מ"ז). והנה אלו המ"ח מעלות דהם הכשר קניין התורה, יש לה גם כן עניין על פי המבואר במדרש רבה (עיין שו"ת מא, ו; וראה זוה"ק מצורע גג) דשתי הלוחות הם כנגד משה ואהרן, והלוחות הנה עניינם כלל התורה - וכמבואר בכמה דוכתי (ראה שמות כד, יב ותרומם וינתן ורש"י שם) דעשרת הדברות כוללים כל התורה, נמצא דמשה ואהרן יחד עניינם כלל התורה.

מ"ח קניני התורה כנגד משה ואהרן שעניינם מ"ח מעלות

ועל כן יש לקניין התורה מ"ח דברים - כנגד משה ואהרן דעניינם גם כן מ"ח מעלות ודברים, וכמבואר בתורת הגולה (ח"ב פרק ו' ד"ה בקר) על הכתוב (במדבר ו, פה) 'בקר זבח השלמים עשרים וארבעה', דמשה עניינו כ"ד ספרים שבמקרא [דהתורה מתייחסת למשה - זכרו תורת משה עבד' (מלאכי ג, כב), ונביאים וכתובים הם השלמת התורה - דברי קבלה כדברי תורה דמו (עיין ראש השנה יט, ו) ועל כן כל המקרא מתייחס למשה], ואהרן עניינו כ"ד מתנות כהונה (עיין בבא קמא ק:), עיין שם היטב.

ישמתי כד-כד שמשותיך - רמז למשה ואהרן

זהו רמז הכתוב (ישעיה נד, יב) 'ישמתי פְּכֹדְךָ שמשותיך', דאמרו ז"ל (בבא בתרא עה) פני משה כפני חמה - שמש. והנה אהרן שקול כמשה, וכמבואר במדרש (ב"ר א, טו; שהש"ד ד, יב), בכל מקום מקדים משה לאהרן, ופעם אחד מקדים אהרן למשה - 'הוא אהרן ומשה' (שמות ו, כו), לומר לך ששקולים זה כזה, לא משה גדול משהרן ולא אהרן גדול ממה. ואם כן כיון שאהרן שקול כמשה, אם כן גם אהרן עניינו שמש. וזהו 'ישמתי כדכד שמשותיך', היינו שני האנשים שבך שעניינם שמש - היינו משה ואהרן, הם 'כדכד' - היינו כ"ד כ"ד דברים ומעלות, משה כ"ד ספרים, ואהרן כ"ד מתנות כהונה.

שהם' רמז למשה - 'ישפה' לאהרן

וזהו בש"ס בבא בתרא (שם), 'ושמתי כדכד שמשותיך' - פליגי בה תרי מלאכי כו', ואמרי לה תרי אמוראי כו', חד אמר - שהם, וחד אמר - ישפה. אמר להו הקדוש ברוך הוא, ליהוי כדן וכדן. היינו דשניהם אמת, שכן 'שהם' 'ישפה' רומזים משה ואהרן, שכן שהם' אותיות משה, ו'ישפה' הוא 'ש פה' - רומז לאהרן שנאמר בו (שמות ד, טו) 'הוא יהיה לך לפה', [וישפה' נדרש כן בדברי רבותינו ז"ל (ב"ר עא, ה) - 'יש פה', היינו בנימין שהיה לו פה להגיד ליעקב ממכירת יוסף ושתק, ועל כן שפיר יש לנו לדורשו 'יש פה' גם כן כפי הנ"ל], ודו"ק. ולפי זה, הנה כ"ד ימים הראשונים דספירה הם כנגד כ"ד ספרים דמשה, וכ"ד ימים שאחר כך כנגד כ"ד מתנות כהונה דאהרן, דסוף סוף נחשב בכל מקום משה קודם לאהרן, ועל כן יש לחשוב הראשונים כנגד משה והאחרונים כנגד אהרן.

ההכרח שתהיה ההשגה בשאר אדם לפחות אחד מעט מהשגת משה... ועל כן לפי עניין ישראל דבכחם רק השגת מ"ח שיערים, היה ראו שיהיו רק מ"ח ימי ספירה נגד המ"ח שיערים - אפשרי ההשגה להם, ויקבלו תורה ביום המ"ט, ואך דמשה רבינו ע"ה הופיע להם מכח דעתו ובינתו הגדולה - לשיהיה גם להם השגה גם בשער המ"ט כמיהו, ולכן ספרו מ"ט, והיה מתן תורה ביום חמישים... ולפי זה, הנה לפי בחינתנו - ההכנה לקבלת התורה הוא באמת רק במ"ח יום נגד מ"ח שיערים המושגים לנו. ויש לומר דזהו גם כן עניין מ"ח מעלות שהתורה נקנית בהם, והם גם כן דעומת מ"ח יום דספירה - דהם הכנה לקבלת קניין התורה דשבעות, ולפי בחינתנו הם כפי מ"ח יום. ויום המ"ט הוא רק תוספת משה רבינו ע"ה מהופעת דעתו, ומתעורר כח משה ומתחדש הדבר בכל שנה כמו שהיה בפעם הראשונה (עיין קדושת לוי לביטול דה"ש ב"ר ע"ט...).

בניינו במהרה בימינו אמן, 'ציון היא דורש אין לה' (ירמיה ל, יז) - מכלל דבעי דרישה (ראש השנה ל). ועל כן בזה שמונין הימים ואין מונין שבועות - איחוד הימים, אדרבה, בזה הוא שמוזכרין יותר חורבן בית המקדש, שאבדנו את המאחד בעונינו, ודו"ק היטיב מאוד, וכבר כתבתי מזה במקום אחר בארוכה.

בספירת העומר הוצרכו לפרוש מחומריות - ולזה מורה קרבן העומר

הטעם ששומר בא מן השעורים (עיין מנחות סח:) ושתיהם הלחם מן החטים (ראה שמות לד, כב) [אף שהם קרבן אחד - להתיר חדש במדינה ובמקדש (מנחות ט)]. יש לומר הטעם, על פי מה שכתבתי במקום אחר דביציאה ממצרים - שטופי זימה (עיין יבמות צח), וקיבלו פחיתות מהם, הוצרכו לנטות לצד הפרישות ביותר - סילוק הגופניות, וזהו קרבן העומר, וממנו ספירת שבעה שבועות (ראה דברים טז, ט) כמו שבעה נקיים (ראה יקרא טו, כח; עיין זוה"ק אמור טז: -) פרישה מחומריות לגמרי.

למנות ימינו כן הודע' להבין השיבות הזמן ועל ידי כן 'ונביא לבב חכמה'

הנה ימי הספירה הם הכנה לקבלת התורה, דהיא נובלות חכמה שלמעלה (עיין ב"ר יז, ה), ואין הקדוש ברוך הוא נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה - ברכות (נה), ולכן צריך לזכות לחכמה. ועל כן באה המצוה למנות הימים (ויקרא כג, טז; עיין מנחות סו), דזה מביא חכמה.

למנות ימינו כן הודע' (תהלים צ, יב), פירוש, תן לנו דעת להבין יקרת הזמן ולמנות הימים, ולא נבלה הזמן לריק רק בהשגת השיחות, ועל ידי זה 'ונביא לבב חכמה' (שם) ודו"ק. ואם כן כל עניין הספירה בכלל לזכות לחכמה.

במתן תורה קיבלו דרך המיצוע וגם הגופניות יש בה עבודת השם

מה שאין כן מתן תורה, דהתורה הוא דרך המיצוע, ורק מי שהיה כבר דבק בחומריות צריך תחלה נטיה לפרישות ביותר, ואחר כך יכול לבוא למיצוע כמבואר בשמונה פרקים להרמב"ם (פרק ד), ועל כן ביציאה ממצרים - חומריים (עיין גבורת השם פרק ד ד"ה ועוד) - הוצרכו לנטות לצד הפרישות לגמרי, זיכרון ימי הספירה, ובמתן תורה בשבועות קיבלו דרך המיצוע, שגם הגופניות יהיה בו עבודת השם יתברך - אברהם השלים עמו כמבואר בירושלמי ברכות (פ"ט ה"ה).

שעורים רומזים לסילוק החומריות - חטים רומזים למיצוע

והגוף הוא קיבול והנפש פרי, עיין משנה נדה (סב) - לעיסת גריסין כו' חלוקת נפש. דהפנים של הפרי נקרא 'נפש', ועל כן חלוקת הפרי מן הקליפה נקרא 'חלוקת נפש', עיין שם היטב. ועל כן לפי גמרא מנחות (ט), חטה אפילו אינה קלופה, מצטרפת גם הקליפה לכביצה לעניין טומאה, דגם הקליפה ראו לאכילה, מה שאין כן שעורה, קלופה מצטרפת

כל עניין הספירה - לידיעת ייחוס הכל אליו יתברך עניין ימי הספירה בכלל הם ההכנה ליום השבועות, דעניינו עניין היובל (עיין זוה"ק אמור צו), דכמו שציותה תורה (ראה יקרא כג, טו-טז) לספור שבעה שבועות של שבעה שבעה ימים - דמצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי (מנחות סו) - ואחריהם הוא השבועות, כך ציותה לספור שבע שמיטות של שבע שבע שנים ואחריהם הוא היובל (ראה שם כה, ה'), ועל כן עניין השבועות ממש כעניין היובל, אלא דכאן המניין בימים, וסם עניין המניין ההוא עצמו בשנים. וכן מבואר להדיא בספרא (פרשת אמור פרק י' ברייתא ח) דשבועות הוא כיובל, עיין שם.

ועניין היובל - שמחזיר הקרקעות לבעליהם (ראה יקרא שם, יג) - הוא עניין ייחוס הכל אליו יתברך, וכמו שכתוב (שם שם, ג) 'והארץ לא תמכר לצמיתות כי לי הארץ' (עיין חינוך מצוה של ד"ה משרש"ט), ואף שניתן להאדם, מכל מקום לא ניתן לו שיהיה שלו לגמרי - שיוכל למכור לאחר אלעולם, אך הוא עדיין של השם יתברך. וכן חזרת העבדים לעצמן ביובל (ראה שם שם, כג) הוא גם כן להורות כי האדם הוא של השם יתברך (ראה שם שם, נה), ואף שיוכל למכור עצמו לשנים, אבל לא אלעולם (עיין קידושין יד: טו), דדבר זה היה נחשב שהוא כבר לגמרי של עצמו - אם היה יכול למכור עצמו על תמידיות, ודו"ק.

ועל כן יום השבועות דעניינו כעניין היובל, עניינו גם כן דבר זה - ייחוס הכל אליו יתברך, ועל כן אחרי שכל הספירה הוא אל השבועות, נמצא דכל הספירה הוא לעניין הנ"ל - ידיעת ייחוס הכל אליו יתברך.

ספירת העומר ענינה איחוד השניות

הנה ראשון של פסח נגד יום ראשון דימי בראשית (עיין שו"ת י"ט, ז), דהראשון הוא אחדות. ויום שני דימי בראשית - דשנים הוא שניות, לכן בו נברא המחלוקת (עיין ב"ר ד, ו) - שניות ופירוד, ועל כן לא נאמר בו 'כי טוב' (שם). ובשלישי שב להתאחד, דהשלישי מאחד השנים כנודע, ונגלה כבר כח איחוד הנפרדים, לכן הזוגות שמכאן ואילך כבר יש בהם כח איחוד הנפרדים. וזהו טעם המאן דאמר ערברי פסחים (פסחים קג) דזוגות הוא רק בשנים, אבל לא בארבעה ושהש כו', ועל כן רק ברביעי וששי דימי בראשית גם כן נאמר (בראשית א, יח; כה) 'כי טוב', ובשני הוא דלא נאמר 'כי טוב'.

ועל כן גם כן ביום שני דפסח - שניות, הוא קרבן השעורים (עיין מנחות סח:) מין שני דשבעת מינים (ראה דברים ח, ח) - שניות, וקרב להתאחד על ידי שני זיתים דקמיצה - דהם מתאחדים, וכמו שכתבתי כבר בארוכה. ולכן ממנו מתחיל מספר הימים, דמספר הוא פירוד - שנמנה כל אחד בפני עצמו, ולבסוף מתאחדים גם כן הימים בשבוע - 'שהם שבוע אחד', והשבועות מתאחדים בחג השבועות - המחבר השבועות.

אמימר מנה רק ימים

להזכיר איבוד המקדש המאחד

וזהו אחרי חורבן בית המקדש המאחד וכמו שכתבתי כבר ממחר"ל ז"ל (נתיבות שלום פרק ד"ה ובפרק), ולכן אמימר מני יומא ולא שבועי, אמר, זכר למקדש הוא (מנחות טו), דכל עניין זכר למקדש - להיות נזכר מה שאבדנו בעונינו ולהתפלל על

(א) 'שניות' היא הגדרה על עניינים שנופל בהם ריבוי והתחלוקת, ועל דברים שהם היפוך מאחדות הבורא - שהוא 'אחד' (והנה עוד ציונים לתורה כלל ל"ח דף קמ"ז. ד"ה ויש בזה שם נתיבמות אותה הפסקא ד, ומה שצ"ח ענין בתפארת יוסף פירשת שמת עמוד יד הערה מז).

(ב) ראה דרך חיים - למחר"ל ז"ל - אבות פ"ג מ"ג ד"ה ועוד: 'השנים הם כנגד שתי הקצוות שהם הפכים, כי השחור והלבן הם שני הפכים לגמרי ואין בהם אחדות כלל, שתראה מזה כי השחור אין בהם אחדות, ולא כן שלשה, כי על ידי שלשה יש חבור, שאי אפשר שיהיו שלשה דברים הפכים, ושני דברים שהם הפכים כמו השחור והלבן, ותניח עוד צבע שלישי כמו האדום, והוא צבע זה הוא ממוצע, שאינו שחור ואינו לבן, והוא ממוצע ביניהם, ועל ידי זה מתחברים שני הפכים, כי הוא ביניהם, ולכן על ידי שלשה יש חבור להם'. וראה עוד גבורות השם פרק ט"ה וכאשר.

זישנת חרצים

מכתבי הלומדים עם הארות ומשא ומתן במשנת רבינו

לכבוד מכון אוהבי תורה.

אפתח בהכרת הטוב על פעליכם לזכות את ישראל באור תורתו הבהיר של רבינו הגר"ע זצוק"ל זיעונוכ"י.

ראיתי בגליון קדושים-אחרי מדברי קדשו לענין סייג בדאורייתא, שהביא מפירושו הרשב"ם על מצות כסיו הדם שהיא סייג לאיסור אכילת דם. והנה נלע"ד שבפרשת אחרי מצינו עוד סייג מן התורה והוא איסור שחוט חוץ. ככתבו במפורש (ז"ל): 'ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים אשר הם זונים אחריהם', משמע שהאיסור הוא כדי שלא ייכשלו בע"ז. וז"ל האבן עזרא, עה"פ (שם פסוק ה) 'למען אשר יביא' זה הטעם על המצוה הזאת. ופירוש 'על פני השדה', 'ולא יזבחו עוד את זבחייהם', עכ"ל. כלומר שתכלית המצוה למנוע שלא יזבחו עוד לשעירים.

וראה עוד מש"כ במשך חכמה ז"ל: במדרש (ויק"ר כב ה), משל לבן מלך שגם לבו עליו והיה למד לאכול בשר נבלה כו', אמר המלך, זה יהיה תדיר על שולחני ומעצמו הוא נזיר. כך לפי שהיו ישראל להוטים אחר העו"ג במצרים והיו מביאים קרבניהם לשעירים, דכתיב 'ולא יזבחו וכו', אמר הקב"ה יהיו מקריבין לפני באהל מועד והן נפרשין מעו"ג כו'. ולפ"ז א"ש מה דהותרו בארץ ישראל בבשר תאווה, לפי שבארץ ישראל היה כח ביד בית דין הגדול לבטל יצרא דע"ז בזכותא דא"י דאהני להו וכו', עי"ש.

ואחתום מעין הפתיחה בברכת הצלחה וסייעתא דשמיא, להגדיל תורה ולהאדירה.

בתודה ובברכה, מוקירכם
ז.א., בני ברק יצ"ו

לכבוד עורכי גליון 'אברך' במשנת הגאון רבי יוסף ענגיל זצוק"ל.

בענין ישן אם מוליד, שהבאתם בגליון הקודם דברי רבינו בשם שאילת יעב"ץ (חלק ב סימן מט), ומה שהביא רבינו ראייה מדברי רש"י שאינו מוליד כיון שאינו מתכוון, עיין שם, יש לציין לדברי הגר"י סופר שליט"א בהדר יעקב ח"ב סימן ה, שהביא בשם יפה תאר על המדרש רבה בראשית (נא, יא): בנותיו של לוט הולכות לעבור בעבירה ונתפקדו באיזה זכות - בזכות מואב, מי אב, שנאמר באברהם 'כי אב המון גוים'. וכתב ביפה תואר: 'ואף על גב דאשכחן רבים בני זנוגים, כי הש"ת לא ישנה הטבע מפני החוטא, מכל מקום פקודת שתי בנות לוט מאביהן הזקן בשתי לילות תכופות הוא דבר זר, ועוד שנזדמן להם יין ולא היה אלא בהשגחה כנ"ל, ועוד שזרע השיכור אינו מוליד כמו שכתבו הטבעיים'.

וכתב הגר"י סופר בזה: 'ומבואר באר היטב דאין להביא ראייה כלל מעובדא דלוט ובנותיו, כי לפי האמת אכן בנות לוט לא היו צריכות להתעבר מהסיבות שמנה הרב יפה תאר וכו', ולא נתעברו אלא בזכות אברהם, והפקידה והעיבור הזו לא היתה טבעית אלא דרך יציאה מסדרי בראשית, ואם כן אין ללמוד ממעשה לוט כלום, וכההיא דאין מזכירים מעשה נסים (חולין מג). שאין להביא משם ראייה כדפרש רש"י שם, ועיין תוספות גיטין (מו:), ובזה נתיישבה 'הראיה שאין עליה תשובה' שהביא הגאון רבי יוסף ענגיל ז"ל, ודוק היטב'.

עוד היה אפשר לדון וליישב, דשמא רש"י לא איירי בבני נח רק בישראל, וכידוע דגוף העכו"ם הוא אחרת מישראל, כמבואר בנדה מה.

ועוד היה אפשר לומר, דשאני דורות הראשונים דהא בסנהדרין סח סט מבואר דקטן אינו מוליד, ודורות הראשונים ילדו בני שבע בני שמונה.

מנחם שטיבל, בני ברק יצ"ו

שר המסכים (א)

מכתבי הסכמה וברכה שכתב רבינו זי"ע לספרים שיצאו לאור בימיו

אף על פי שהיתה דרכו של רבינו זי"ע "למשוך ידו מתת הסכמות" ולמנוע עצמו מכך "בכל האפשרי", כי היה זה "דבר קשה" עבורו, עם כל זה מצינו את שמו הגדול מתנוסס בין הרבנים המסכימים על ספרי בני דורו, שהפצירו בו לעטר את ספריהם במכתב ברכה והסכמה, ופעמים שרבינו יצא מגדרו עקב סיבות שונות, כפי שאכן שב ומתנצל כמה פעמים בהסכמותיו.

מפליאה מאוד העובדא, שגם בצעירותו, בימי שבתו ובענין, בשעה שעדיין לא היה שום תפקיד של רבנות על שכמו, היה רבינו נמנה בין הרבנים המסכימים. תורתו היתה מכרזת עליו בראש כל חוצות וגם אז כבר פקע שמייה בקרב כל תופשי התורה, עד שרבים ממחברי הספרים שיחרו לפתחו במטותא שיעטר את ספרם בהסכמתו.

במאמרים הבאים נאסוף בעז"ה רבים ממכתבי ההסכמה שכתב רבינו לספרים שיצאו לאור בזמנו, כפי שהעלינו במצודתנו עד כמה שידינו מגעת.

קונטרס 'כונן הדעת'

גם אני אקח בל"ג (=בלי נד) את ספר 'כונן הדעת', מאת כבוד הרב החריף ובקי וכו', ואם כי לא ראיתי ספרו, עכ"ז דברתי עמו ושמתתי ממנו דברים טובים ונכוחים, וגם מצאתי בקי בלומדים, וגם ספריו אשר כבר הדפיס - דברים יקרים נמצאו בהם, וחזקה על חבר וכו', ונתתי לו מעות קדימה.

יום ט"ו לח' שבט שנת ששון
הק' יוסף ענגיל

ספר 'שערי יצחק'

גם אני אקח אי"ה בלי נדר את הספר 'שערי יצחק', אשר חובר מאת כבוד הרב מהו"ר יצחק אייזיק הכהן ז"ל, ועיינתי בו בשער הליקוטים וראיתי דברים טובים ונכוחים, וגם הדברי מוסר ויראה אשר בו - ניכר כי היו הדברים היוצאים מן הלב וכי מחברו הוא איש צדיק.

על כן באתי על החתום לכבוד המחבר ז"ל,
יום ה' דברים תר"ס, פה בענין
יוסף ענגיל

הרי"ח. בניו הם הגאון רבי צבי אריה זצ"ל בעל "התולדות המים" (שמעון בן דוד) אודות שם ויחוס משפחתו: "יהי לו אגרת יחוס מאלכסנדר כהן גדול אשר היה בימי בית שני, על כן נקראו משפחתו אלקסאנדראוסקי" והגאון רבי ישראל שלמה זלמן אהרן זצ"ל שו"ב בשערשאב, בעל 'תיקוני שלמה' ו'זבחי שלמה' (הלק שני לספר 'מנחת יוסף' מאת השו"ב המפורסם רבי יאשעו מברקס זצ"ל). הספר יצא לאור לראשונה בשנת תרנ"ח בעיר ווארשא, ומאז יצא לאור בכמה מהדורות. במהדורה שיצאה לאור בשנת תרס"ב הוסיף המו"ל בראש הספר רשימה של 'פרענומנראנטין' (וחתמים שנתנו מעות קדימה) וכתב בראשו: "אחרי כי ראיתי כי הספר הזה מצא חן בעיני גאוני וצדיקי דורינו שליט"א, השתדלתי להוציא לאור שנית בהסכמת גאוני וצדיקי זמננו ממדינת פולין שליט"א."

(א) כדברי רבינו בהסכמות שיוואר בעז"ה במאמרים הבאים. (ב) חיברו הגר"ס סענדר פרידענבערג ז"ל, אשר כפי עדותו היה "קרוב למשפחת מאור ושמש", שימש כאב"ד ק"פ פראשוויץ ולאחר מכן כמו"צ באוסטרובוצא ובסוף ימיו התגורר בווארשא. מלבד קונטרס זה חיבר עוד כמה קונטרסים: "באר בשדה" (ווארשא תר"ט), "דברי שלום" (ווארשא תמר"ט), "דרשו משפט" (ווארשא תר"א), "אליאב בן אחיסמן" (פיעטרקוב תר"א) על מצות תכלת בזמן הזה. הקונטרס "כונן הדעת" יצא לאור בשנת תרנ"ו.

(ג) הספר יצא לאור על ידי הרה"ר מרדכי אלכסנדר ז"ל, נכד המחבר הגאון רבי יצחק אייזיק הכהן אלכסנדראווסקי זצ"ל משערשאב, המכונה "כהן גדול" (נפטר ביום י' אדר שנת

ידוע תדע

הרחבת הידיעות במשנתו של רבינו

'איש איש מבית ישׂראל' (כב, יא) - "מלמד שעכו"ם נודרים נדרים ונדבות כישראל" (נזיר סב.).

אם כן מה הצורך בלימוד מיוחד (תורת כהנים דבורא דנדבה פרשה ב ברייתא ג) של 'אדם' (א, ב) - לרבות הגרים?

תשובה לידיעות תדע' מפרשת קדושים: קטן שהתגדל בתוך ימי הספירה האם מתחייב מן התורה בספירת שאר הימים? עיין ציונים לתורה כלל יב

הוכחה דיבמה נשאר אישות גם אחר מיתת הבעל

נסתפקתי, איסור יבמה לשוק (דברים כה, ה) עיין יבמות צב:) מה עניינו. אם עניינו שאישות הבעל לא נסתלק לגמרי, וניתק ממיתה ללא, או דילמא אישות הבעל נסתלק לגמרי, ואיסורה לשוק איסור חדש הוא.

ואין להקשות דהיאך אפשר לומר דאיסור יבמה לשוק הוא מפאת שנשאר עדיין אישות הבעל במקצת, הרי כיון שמת הבעל - הלך לו ואינו, היאך אפשר שיהיה אישות בינה לבינו, הרי מת, ואין כאן בעל.

ועיין ביבמות (נה), דקאמר ד'שכתב זרע' דכתיב באשת איש, אתי למעוטי משמש מתה, דסלקא דעתך אמינא, דהואיל ולאחר מיתה נמי אקרי 'שאר' (ראה רש"י שם ד"ה סד"א), אימא לחייב עלה באשת איש, קא משמע לן, ועיין שם בתוספות (ד"ה לאחא), עיין שם היטב. ומבואר בזה, דלולי הכתוב הייתי סבור שיש אישות בין הבעל ובין האשה גם אחר מיתת האשה. ואם כן שפיר יש לומר, דיבמה גזרה תורה כן באמת - שישאר אישות הבעל גם אחר מיתת הבעל וכנ"ל.

זכות אכילת אשת כהן תרומה

האם בכל רגע ורגע או שמזמן הקנין זוכה לכל הזמן

אכילת תרומה דעבד ואשת כהן, יש להסתפק אם נשפע להם זכות האכילה מחדש בכל רגע ורגע מאת הכהן, או דילמא מעידנא דקנאם זכו באכילת תרומה לכל זמן היותם קניינו.

ועיין יבמות (טז), דאמר שם, רבא לא אמר כאביי, שאני התם שכבר אכלה, ואביי שכבר אכלה לא אמרינן כו'. ונראה דבזה פליגי, דרבא סבירא ליה דמרגע ראשונה דאירוסין ניתן לה ממנו כח זכות האכילה, ועל כן לא מיקרי זה יש לו להאכיל במקום אחר מופאת מה שמואכילה בלא ידעה, כיון דהתם היא נשואה לו מכבר עוד מקודם שנעשה פצוע דכא, ונמצא שבהיותו פצוע דכא הוא אין מאכילה כלל, דזכות האכילה כבר ניתן לה מאז על כל זמן היותה אשתו, ועתה בהיותו פצוע דכא שוב אין מאכילה כלל, ועל כן לא חשיב זה יש לו להאכיל במקום אחר.

ואביי סבירא ליה דבכל רגע ורגע הוא מאכילה מחדש, ונמצא שגם בנשואה מכבר עם כל זה מה שהיא אוכלת גם אחרי העשותו פצוע דכא הרי הוא עתה מאכילה מחדש בכל רגע, ונמצא שפיר שגם פצוע דכא יש לו להאכיל במקום אחר, ויש לדון עוד בזה.

ועיין עוד ביבמות (עה). ועיין שם ביבמות (טז) בתוספות (ד"ה אביי). ועיין עוד ביבמות (טז) מאי טעמא דרבי נתן, אמר רבה הואיל שכבר אכלה כו', ובאתי רק להעיר.

ישראל קרויין 'אדם' על שקיבלו חלקי נשמת אדם הראשון העצמית
בגמרא יבמות (סא), תניא וכן היה רבי שמעון בן יוחאי אומר, קברי עובדי כוכבים אינן מטמאין באהל, שנאמר (יחזקאל לד, לא) 'וְאַתָּן צִאֲנֵי צֶאֶן מְרֵעֵי אָדָם אִתְּמ', אתם קרויין אדם ואין העובדי כוכבים קרויין אדם.

ובתוספות ביבמות שם (ד"ה ואין) הקשו אהא דאין עכו"ם קרויין אדם, מגמרא סנהדרין (טז) 'אשר יעשה אותם האדם וחי בהם' (ויקרא יח, ה) - 'כהנים לויים ישראלים' לא נאמר, אלא 'האדם', ללמדך שאפילו עכו"ם ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול. ותירצו דעכו"ם רק 'אדם' אין נקראים, אבל 'האדם' קאי גם אעכו"ם, עיין שם. והדברים מופלאים מהבין.

ונראה לענ"ד טוב טעם בזה בסייעתא דשמיא, על פי המבואר בספר הגלגולים (פרק א) בהבנת דרשת חכמינו ז"ל הנ"ל, 'אדם אתם' - אתם קרויין אדם, ולא העכו"ם קרויין אדם. ותוכן הדברים, כי נשמת אדם הראשון העצמית היתה נשמה של קדושה חלק אלקי ממעל יתברך שמו, וכמו שכתוב (בראשית ב, ז) 'ויפח באפיו נשמת חיים', ובוזרה (עיין רמב"ן שם ד"ה ויפח; ספר הפליאה, פרעמישלא תרמ"ד דף יב.) אמרו, מאן דנפח - מתוכיחה נפח. ורק אחרי חטא עץ הדעת הלישתה הסטרא אחרא הנקרא 'אדם בליעל' (עיין תיקוף"ז תיקון סז צח) בסוד הכתוב 'עת אשר שלט האדם באדם לרע לו' (עיין זוה"ק משפטים צה; עץ חיים שער מט פרק ד).

ועל כן בני ישראל אשר יצאו מאדם הראשון, להם חלקי נשמת אדם הראשון העצמית. אולם העובדי כוכבים יצאו מלבוש נשמת אדם הראשון שהלבישתו הסטרא אחרא הנ"ל, ואין נפשותם מנפש אדם הראשון העצמית כלל. וזהו אתם קרויין 'אדם', כי בני ישראל הם ממש עצמיות אדם הראשון, ולא כן העובדי כוכבים, עד כאן תוכן דבריו, עיין שם היטב.

האדם כשם תואר כולל גם עכו"ם
והנה תיבת אדם הוא בשתי פנים, (א) שם העצם של אדם הראשון, (ב) שם התואר של מין בני אדם (עיין אבן עזרא שיטה אחרת פרשת בראשית א, כו; רד"ק שם ב, ח ד"ה וישם). והנה מדברי הספר הגלגולים הנ"ל מובן, כי כאשר תרמוז תיבת 'אדם' על שם העצם של אדם הראשון, אז לא קאי אעכו"ם, כיון דהם אינם יוצאים כלל מעצמיות נפש אדם הראשון וכנ"ל, אולם כאשר היא שם התואר והמין, אז גם הם בכלל, שהרי הם גם כן ממין אדם - קְדַבְר.

והנה **הראב"ע** פרשת שמות (ג, טו) כתב, כי ה"א בתחילת התיבה הוא סימן על התיבה שאיננה שם העצם, כי אם שם התואר, כי שם העצם לא יפול בו ה"א, כי שלא יתכן לומר 'הראובן' 'השמעון', כי אם החכם העשיר, עיין שם היטב. ולפי זה כאשר נאמר 'האדם' בה"א, אם כן אז בהכרח תיבת 'אדם' הוא שם התואר והמין [וכן מבואר בראב"ע שם, עיין שם היטב], ועל כן שפיר קאי גם אעכו"ם. מה שאין כן כשנאמר 'אדם' בלא ה"א, אז נדרש על שם העצם של אדם הראשון, וקאי רק אישורא מפאת היותם עצמיות אדם הראשון ממש. אבל לא כן אעכו"ם שאינם מעצמיות אדם הראשון כלל וכנ"ל, ודו"ק היטב בזה, כי הוא נכון מאוד בסייעתא דשמיא.

ההבטחה האחרונה שמחוללת פלאים:

"כל מי שיסייע בהדפסת החיבורים שלי, אהיה לו למליץ יושר בעולם העליון"

(הבטחתו של רבינו ז"ע סמוך להסתלקותו, באזני חתנו הגד"צ רבי יצחק מענדל מארגנשטערן זצ"ל - מייסד וראש חברת 'אוהבי תורה' להוצאת ספרי רבינו)

לרכישת הספרים (במשלוח עד הבית), לקבלת הגליון ולתרומות:
טל: 1800-200-855 | דוא"ל: ot035104720@gmail.com